

IOSIF ROCA

**MAMELON.
ÎN SEARA ASTA
SĂ NU PLECI!**

Roman

Drumul urcă de la șosea către sat și oricine îl parcurge, are în fața sa Calvarul satului pe care sătenii îl numesc Mamelon. Semeț, tainic, același... Gândul: *hai iarăși pe deal!* Privirea: *alunecă spre cer!* Curcubeul unește *Siretul* cu *Trei Pâraie*, aflat la zece kilometri în spatele și în stânga Mamelonului. În față, indicatorul: *Comuna Faraoani*.

CUPRINS

9	PREFAȚĂ
21	SUNTEM LAOLALTĂ!
25	UNA. NU EȘTI NICIODATĂ SINGUR
29	DOUĂ. AȘA SĂ ȘTII, MAMĂ!
39	TREI. CAII MEI, COPIII MEI!
47	PATRU. VOI ȚINE MINTE TOTUL
55	CINCI. CÂND MINȚI, TE UIȚI ÎN PĂMÂNT
63	ȘASE. OARE PĂSTORUL MAI ESTE ACOLO?
71	ȘAPTE. MERGEȚI LA MORMINTE!
77	OPT. NU ȘTIAM DE BARIERĂ
86	NOUĂ. CE POT SĂ FAC, DOAMNE?
97	ZECE. NE VOM REVEDEA...
106	UNSPREZECE. COBOR CREZÂND CĂ MĂ RIDIC

- Respect 112 ru oameni s
- 112 DOISPREZECE. CE LIPSEȘTE, DOAMNE?
 - 117 TREISPREZECE. SPERANȚA NU S-A ÎMPLINIT
 - 158 PAISPREZECE. A VENIT TIMPUL SĂ URC
 - 165 CUVÂNTUL AUTORULUI
 - 168 ALBUM
 - 170 JURNALUL SOLDATULUI DUMITRU MAER
 - 190 CĂRȚILE POȘTALE ALE SOLDATULUI DUMITRU MAER
 - 248 SCRISORILE SOLDATULUI FRANCISC BANIOȘ

PREFAȚĂ

Dragă cititorule,

De la bun început, țin să te asigur de faptul că, alegând să citești această carte, nu vei regreta. Și aceasta pentru că, fiecare dintre paginile sale, ne dezvăluie un univers istoric (în haină literară) de o complexitate aparte.

Nu cu mult timp în urmă, în titlul celei de a treia cărți, domnul Iosif Roca folosea cuvintele: *sacrificiu*, *curaj* și *demnitate*. Ele se regăsesc (raportate la alte generații, la alți oameni) și în paginile acestui volum. Iar oamenii cărora li se aplică sunt locuitorii satului Faraoani din județul Bacău, locul obârșiei autorului. O mărturie peste timp, plină de emoția amintirilor și, pe cale de consecință, de o remarcabilă autenticitate. Pot spune (cu toată convingerea) că paginile acestei cărți se constituie, de pildă, într-o veritabilă mărturie-document, inclusiv pentru cercetătorul istoriei din anii comunismului românesc.

Cartea este structurată pe un număr de 14 secțiuni, care fac trimitere la cele 14 stațiuni aferente devoțiunii Căii Crucii. Asemenea credințioșilor care, mergând pe drumul

Respect p vitregiile vieții unui sat din Moldova? Despre comunism și colectivizare? Este un jurnal de război? Este câte ceva din toate acestea și chiar mai mult. Firul epic, dar și liric, te transpune în timpul personajelor (deoarece putem vorbi de mai multe voci și despre mai multe planuri temporale, așa cum am remarcat deja) dar te și orientează spre o meditație continuă asupra sensului vieții: nostalgia depărtării, a înstrăinării dar și o reflexie – memorial asupra izbăvirii, asupra mântuirii.

Muntele are în Biblie valențe remarcabile, dar îl lăsăm pe cititor să descopere singur și din acest scurt roman care-i sunt măcar unele dintre valențe. Muntele a continuat să-i inspire pe mulți scriitori importanți. Mi-a amintit de cartea *Al cincilea munte* a lui Paulo Coelho! Ne bucurăm că l-a inspirat și pe scriitorul de față să ne ofere această carte.

Iosif Diac

una nu ești niciodată singur

A străbătut acest drum de mii de ori. De fiecare dată privirea lui a alunecat către un deal din apropierea leagă-nului copilăriei sale. Drumul urcă de la șosea către sat și oricine îl parcurge, are în fața sa Calvarul satului pe care sătenii îl numesc Mamelon. Semeț, tainic, același... Gândul: *hai iarăși pe deal!* Privirea: *alunecă spre cer!* Curcubeul unește *Siretul* cu *Trei Pâraie*, aflat la zece kilometri în spatele și în stânga Mamelonului. În față indicatorul: *Comuna Faraoani*. La intrarea în sat, în fața unui magazin, o bătrână încearcă să ducă în mâini un bax de apă plată și o sacoșă.

- Bună ziua!
- Bună ziua, maică!
- Vrei să te ajut?

– Da! Ia tu apa, iar eu duc sacoșa. Nu stau departe. Vin copiii cu nepoții din Italia și ei nu beau apă din fântână, așa că a trebuit să cumpăr apă. Am dat bani mulți, dar eu beau tot din fântână. Mulțumesc maică! Ești de la noi?

Respect pentru — M-am născut și am crescut aici. După paisprezece ani am plecat la oraș să-mi caut rostul vieții.

— Cum te cheamă?

— Mihai. Bunicii mei au locuit aici pe *Lerant*¹.

— Casa părinților tăi se află mai sus de biserică?

— Da!

— Acum știi cine ești. Drum bun!

— Mulțumesc!

Picăturile mici de ploaie i-au grăbit pasul. Casa părinților, veche de peste 120 ani, așteaptă să fie locuită. A rezistat tuturor vitregiilor timpului. Se animă, prinde viață, ori de câte ori cineva îi trece pragul. Vorbește din toată ființa sa. Zi și noapte așteaptă. Când este singur, privește către Mamelon.

În fața ei, Mihai vorbește despre dorul lui. Se roagă și plânge. Simte în ceafă durerea unei priviri. A simțit-o de multe ori și nu a înțeles rostul și de unde a venit (*de unde vine*). Stă nemișcat și ca să surprindă privirea se întoarce brusc. *Privirea lui se intersectează cu privirea vârfului Mamelonului!* Este ud până la piele. *Acum plec către tine!*

A privit casa, a traversat curtea și a ieșit în grădină. A trecut pe lângă nucul cel mare și s-a îndreptat către *Dealul Grecului*² pe cărarea din vie. De aici, un drum puțin folosit, urcă către Mamelon. Șiroaie de apă curgeau pe

¹ Deal care desparte Faraoani de Valea Mare, situat în partea estică a celor două localități.

² Deal despărțitor între Faraoani și Valea Mare situat în nordul satului Faraoani.

drum. Nu mai conta nimic, cu atât mai puțin ploaia, noroiul și frigul. S-a oprit lângă casa de apă și a privit către deal, însă ploaia, ca o perdea, acoperea totul în față. Cu cât înainta, cu atât ploaia, șuvoaiele erau mai înverșunate. Nu există cale de întoarcere! S-a hotărât să-și tragă sufletul lângă crucea tăcută din dreapta drumului. La baza ei pe o tăbliță scrie: *Stațiunea a II-a*³. *Isus ia crucea pe umeri*⁴. Este un moment bun pentru meditație și îndreptare. Gândurile sale umblă nestingherite și caută răspunsuri. Fără să-și dea seama ploaia s-a oprit. Apa se scurge liniștită peste încălțăminte sa și susurul ei îi face bine. Privirea: *către Mamelon*. O turmă de oi păștea pe coama lui. La un moment dat mișcarea oilor descrie, pentru o clipă, litera E. Îngândurat pornește către baza dealului. Zgomotul pașilor: pleosc! Pleosc! Pleosc. Gândul: peste tot! La baza Mamelonului drumul se bifurcă, simetric, în trei direcții. Gândul zboară la *Trei Pâraie* unde, tot simetric, se adună apele aducătoare de viață. Norii s-au împrăștiat, iar curcubeul apărut și-a mutat locul de la *Trei Pâraie* la cimitirul de lângă *Siliște*⁵. Valea Siretului se poate vedea în toată splen-

³ Staționa. Stație. A se opri câtva timp într-un loc (despre oameni), Vasile Breban, Dicționar General al Limbii Române, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987, p.989.

⁴ Calea Crucii, adică drumul străbătut de Isus, de la Pilat până la vârful muntelui Golgota. Are XIV stațiuni. Pr. Ioan Șerban Manole, OFMConv, Serafica, 2005, p.124.

⁵ Loc situat la ieșirea din localitatea Valea Mare a pârâului cu aceeași denumire.

doarea sa. Atmosfera curățată de ploaie are claritate și o frumusețe aparte. Pâraiele Faraoani și Valea Mare poartă apele lor prin mijlocul celor două localități, după care le varsă în Siret. Peste satul liniștit tronează clădirea bisericii cu turnul impozant, iar în jurul ei casele sătenilor. Aproape le poți atinge cu mâna. Instinctiv, Mihai întinde mâna către cer și sat și în acel moment apar razele palide ale soarelui. Soare, apă, sat, deal, cruce, cimitir, Curcubeu, iar în ele omul – *Iată omul. Gândul: Hai acasă!*

– Poți coborî și pe altă cale. Există o cărare care te va duce chiar la prima casă din sat.

– Bună ziua! Nu te-am auzit venind. Am fost convins că sunt singur. Mă numesc Mihai!

– *Nu ești niciodată singur!* Eu sunt *Păstorul*, iar oile mele pasc în împrejurimi.

L-a privit atent și ochii păstorului i s-au părut cunoscuți.

– De aici și de pe vârful Mamelonului poți vedea mult mai multe lucruri decât ai văzut tu. Acum se apropie amurgul. Alege și coboară pe una din căi în sat. Du-te pe ulița copilăriei tale. La vremea potrivită, dacă vrei, îți voi arăta o parte din aceste lucruri. Le știu mai bine pentru că sunt de mult timp aici.

două

așa să știi, mamă!

A alergat din răspuțeri la deal pe uliță, a intrat în curte și s-a îndreptat către grădină căutând-o din priviri pe mama sa.

– Mamă! Mamă! Unde ești?

– Ce s-a întâmplat Mihăiță?

– A adus halva la prăvălie! Mi-a spus vărul din deal.

Acum este deschis. Mergem și noi să cumpărăm?

– De ce șchiopătezi?

– Mi-a intrat un spin în picior.

– Așază-te pe pătura de sub nucul cel mare ca să-l scoatem.

Cu gândul la halva și gustul ei, Mihăiță s-a așezat pe pătură și a așteptat cu nerăbdare să plece către magazin. Spinul nu a contat. Mama lui s-a așezat lângă el și a luat piciorul înspinat în poala ei. Șiroaie de lacrimi îi cad pe pulpa piciorului său.

– De ce plângi mama?

– Promite-mi că vei învăța carte.

– Îți promit mama, dar mergem să cumpărăm halva?

— După ce îți scot spinul din talpa piciorului, du-te la nașa Frâncu și roag-o să ne împrumute doi lei. Spune-i că îi vom restitui la sfârșitul lunii. Acum stai liniștit.

Glasul ei se ondulează după plâns. A șters îndelung lacrimile cu colțul baticului, a scos acul din flanelă și a ridicat piciorul lui pe genunchii ei. A început să palpeze talpa piciorului.

— Acolo este spinul.

— L-am văzut. Gata!

S-a ridicat sprinten de pe pătură și a zbughit-o prin curte către nașa Frâncu și a început să o strige din fața porții, fără să-și dea seama că femeia era chiar lângă poartă, la intrarea în beciul casei. A deschis poarta și alături de ea a apărut câinele lor, legat pe o sârmă întinsă prin curte.

— De ce plângi, nașa?

— Nu mai pot. Ce dorești?

— Te-a rugat mama să ne împrumuți doi lei până la sfârșitul lunii. Are halva la prăvălie. Vrei să-ți cumpărăm?

— Nu vreau, Mihăiță!

Cu lacrimi în ochi a scos din buzunarul flanelei două bancnote de un leu. Mihăiță a mulțumit și a alergat înapoi în grădină.

— Iar plângi mamă? De ce plângi?

— Ține minte ce te-am rugat. Acum hai să ne schimbăm hainele și să mergem la magazin.

La ieșirea din curte, în uliță, vecina Frâncu plângea.

— Ce ne facem nașa? Încotro s-o luăm?

— Nu știu. Nu mai pot dormi. Dumnezeu și Maica Domnului să ne păzească!

Au coborât pe uliță și s-au îndreptat pe drumul principal către cooperativă. După puțin timp le-a ieșit în cale cumnata Lucia, sfâșiata de durere. Printre lacrimi și sughituri a murmurat, către Dumnezeu:

— Mi-au luat caii! Caii mei! Cu cine mai vorbesc eu? Ce mă fac? Să știi că mă duc după ei *oriunde*⁶. Nu știu ce este colectivul, dar știu că nimeni nu poate lua în acest fel animalele noastre. Și-a îndreptat privirea către turnul bisericii din apropiere. Spune-mi ceva Serafina, simt că mor! Ai văzut? L-au luat pe bătrânul Pătrașcu alaltăieri. Astăzi l-au adus acasă șchiopătând și nu vorbește cu nimeni, parcă a amuțit. Ne vor lua și pământurile la colectiv?

— Nu știu ce să-ți spun. Hai să mergem, Mihăiță!

Vânzătorul supărat pe un consătean, i-a servit cu halva și a continuat discuția cu interlocutorul său:

— Ce ai spus? Nu am fost atent.

— Să le ia pământurile la toți, să vadă și ei cum este să nu ai pământ.

— Ție îți convine să spui asta. Nu ai muncit niciodată, nici măcar grădina din fața casei tale, iar vinul nu ți-a ajuns niciodată până la Crăciun.

⁶ Lucia Benchea: (d.1987). De dragul cailor a muncit la C.A.P. Faraoani pentru a putea avea grija lor.

Respect pentru o – Îți vine și ție rândul. Vă vine rândul la toți. Să vă ia toate pământurile, iar eu să vă trimit la munca câmpului. Ha! Ha! Ha!

La întoarcere s-au oprit lângă Maidan, locul bucuriei și horei satului de sute de ani, în apropierea bisericii, acum plin cu căruțe și acareturi colectivizate.

– Așteaptă-mă aici Mihăiță.

Și-a croit drum printre ele și s-a oprit lângă o căruță. Un timp a privit-o, i-a mângâiat spatele, drugul și oiștea, iar la jug a început să plângă în hohote. Jugul strămoșilor. Lemnul lustruit de gâtul animalelor și mâinile părinților, bunicilor, poate chiar a străbunicilor. Culoarea este inconfundabilă, este culoarea durerii lor și numai a lor, trăită laolaltă, cu demnitate. Privește către jug, către crucea din vârful turnului bisericii și plânge, plânge, plânge...

– Lăudat să fie Isus Cristos, părinte!

– În veci. Amin!

– Ce faci, Mihăiță?

– O aștept pe mama.

– Înțeleg. Bunul Dumnezeu să ne ierte păcatele, să ne ajute și să ne lumineze. Mai bine du-te lângă ea.

S-a apropiat de mama lui, dar nu a îndrăznit să o atingă. Îngenunchiată și cu fruntea lipită de jug plângea și repeta încet: *Ce mă fac? Ce va fi de copiii mei? Nu mă lăsa Doamne!* Lacrimile curgeau pe piciorul gol al fiului ei și în țărână. Se prelingeau printre degete și udau pământul. Mihăiță a strâns țărâna și lacrimile mamei sale, în pumnul

său mic, le-a învelit cu grijă mare în batistă și le-a așezat la pieptul său. Va reveni mereu aici și va aduna toate lacrimile mamei sale. S-a uitat în sus și a jurat. *Îți voi aduce înapoi, mamă, lacrimile tale și jugul tău!*

Din cotloane-întunecate,/De unde? Nimeni nu știe,/Iese Vrajba, se ridică,/Se frământă, se așază/Și formează un nor negru,/Ca și noaptea întunecată./Se răstoarnă către vale,/Înnegrind totul în cale,/Valea Mică⁷, Valea Mare⁸,/Se așază sus pe deal,/Strânge toată înnegreala/Se prăvălă către sat,/Murdărind totul în cale/Unde poarta e deschisă,/Inima învârtoșată,/Nici izvorul, nici grădina,/Cimitirul să nu-l vadă,/Vrea să intre doar acolo,/Unde este,/Dar nu poate și se-ntoarce,/Se frământă, se ridică/Caută un loc al lui/Să găsească porți deschise,/În inima Omului./Pândește și murdărește:/ cu mândrie;/Îngâmfare, lăcomie/Lene, ură și mânie,/Scuipă foc și dezbinare,/Rânjește... Putere n-are/Se revarsă zorii zilei,/Abia de se mai ridică,/Se tulbură, urlă, strigă,/Tot noroiul îl aruncă./Se adună, lacom, hulpav/Însă timpul nu-i dă pace,/N-are vreme să s-așeze/Sus pe dealul satului/Inima Păstorului./Ia cu el recolta strânsă/Sus în văgăuna lui,/Văgăuna Răului.

⁷ Sat component al comunei Cleja.

⁸ Sat component al comunei Faraoani.

Nu mai plânge mamă! Totul va fi bine. Te voi asculta și nu te vom lăsa singură. Nu ești singură. Nu vei fi niciodată singură și vom pași în față împreună. Nu s-a pierdut nimic. Căruța las-o aici, dar jugul îl vei primi înapoi la timpul potrivit. *Așa să știi, mamă!* Chezășie sunt eu, este crucea și monumentul părinților noștri de lângă noi, unde este scris: *În amintirea eroilor din Faraoani.*

Pe un pedestal improvizat, Ghiță cu acordeonul, Făinaru cu vioara și toba cântau de zor la hora satului. Flăcăii și fetele s-au încins la joc, dar, nici în această duminică nu va fi liniște. A apărut la horă Țiriac și spiritele s-au încins atunci când acesta nu a ascultat de vătaf. Peste puțin timp a început bătaia. Țiriac încolțit lângă pedestal, a reușit să se cațere și să smulgă pedala toboșarului și cu ea a lovit în toate părțile. A nimerit și pedestalul care s-a făcut una cu pământul cu tot cu muzicanți. Lumea a fugit care încotro a putut: către primărie, către școala nouă ori cea veche sau către Țigănie. În câteva minute locul a rămas gol. Monumentul eroilor, impasibil, privește și tace. Mihai, singur în mijlocul *maidanului*, culege un pumn de țărână, după ce a dat la o parte mai multe picături de sânge închegat. Pune țărâna în batista sa cea nouă, o împătorește cu grijă și o așază în buzunarul de la piept, lângă inimă, după care pleacă acasă.

– Hai și mănâncă! Ți-am pregătit mâncarea ta preferată.

– Nu mi-e foame!

– Ce s-a întâmplat? De ce îți tremură vocea? De ce ți s-au umezit ochii? A fost iarăși scandal la horă? Ai pățit ceva?

– Nu am pățit nimic, mamă. Totul este bine.

A privit la ochii mamei sale, înroșiți de plâns și a repetat în gând: *Așa să știi, mamă!*

Dragi tovarăși! Astăzi sărbătorim 500 de ani de la prima atestare a satului Faraoani! Sub conducerea înțeleaptă...

Maidanul este plin, chiar și drumul păzit de milițienii, care au mobilizat oamenii. În mijlocul lor monumentul eroilor, al părinților, impasibil, privește și tace. Mama lui Mihai, cu mâinile împreunate privește către picioarele ei. Vârful degetelor arătătoare ating buzele și le acoperă. Se roagă tăcută, mișcându-și buzele și nu vrea să fie văzută. Șterge lacrimile cu colțul baticului și plânge, plânge, plânge... Plânge și privește către picioare.

– Te pot ajuta cu ceva mama?

– Nu băiatul meu drag! Totul este bine.

– Ai o batistă la tine mamă?

– Da!

A scos o batistă dintre bârneț și catrință, nouă, albă și frumos împăturită.